

ter v zvezi s tem pri vseh obravnavanih rastlinah s pripombami, dopolnili in popravki seveda do neke mere vplival na končno vsebino. A pri tem sem se kot recenzent vendar omejil od avtorskega pristopa, tako da so bili komentariji, s katerimi sem poskusil vplivati na vsebino, zelo parcialni, nikakor pa se nisem vtikal v koncept celotnega priročnika, v katerega pravzaprav pred tiskom niti nisem imel vpogleda.

Pri nedoslednosti vsebine obravnavanega priročnika gre v veliki meri tudi za splošno vprašanje ob različnih projektih publikacijah: naj bo publikacija le odraz pragmatično prilagojene vsebine projekta (ker vsi vemo, kako se v procesu oblikovanja projektne prijave vsebine klesti in prikrojuje razpoložljivim kapacitetam) ali naj pusti projekt za seboj kvalitetno monografsko publikacijo, ki bo dobro služila svojemu namenu tudi onkraj projektnega obdobja? V slovenskih razmerah in na našem vsebinskem področju je v resnici velika škoda, da se redko razpoložljivih finančnih sredstev ne uporabi bolj smotrno. Ampak kot rečeno, tu se dotikam že precej bolj splošne problematike.

Ob koncu naj poudarim, da je knjigo vsekakor koristno pridobiti (ob nakladi 2000 izvodov to zagotovo ne bo problem), a uporabljati ob upoštevanju zgoraj omenjenega.

NEJC JOGAN

Ob skupnih stotridesetih letih botaničnega tandema Andrej Seliškar – Branko Vreš

Sta dva, dve osebnosti, Andrej deset let starejši, dolgoletna sodelavca in prijatelja, z veliko podobnimi značjskimi lastnostmi, prav tako s podobno strokovno usmerjenostjo. Ko govoriš ali pišeš o enem, takoj pomisliš tudi na drugega.

Samo nekaj prebliskov naše skupne poti, brez točnih letnic in natančne kronologije, kar pritiče mojemu obupno slabemu spominu.

Oba sem spoznal, ko sem se jeseni 1986 zaposlil na Biološkem inštitutu Jovana Hadžija ZRC SAZU. Tam so bili nekateri že poklicno uveljavljeni izkušeni gozdarji, med mlajšimi pa le biologi. Z velikim veseljem do fitocenologije, a s povsem luknjičavim biološkim in botaničnim znanjem, bi zlahka postal tarča posmeha ali vsaj prizanesljivega muzanja. Branko je bil prvi, ki me je vzel v roke, in to na izjemno tenkočuten način. Če zdaj pomislim, si je vzel zame neverjetno veliko časa in me umirjeno, potrpežljivo poučeval. Vsakemu botaničnemu začetniku bi želel takega mentorja. Enako je bilo na terenu. V spominu mi ostaja Zasavje, ko mi je pokazal švicarsko drežico (*Selaginella helvetica*), nekaj drobnega, kar moje oči prej niso znale niti opaziti, kaj šele določiti.

Andrej je v tistih letih postal zelo razumevajoč in topel predstojnik, a nanj se je, ob zamenjavi sistema, zgrnilo hudo breme in veliko problemov; na svoje strokovno in znanstveno delo je moral skoraj pozabiti.

Z razvojem osebnih računalnikov sta Andrej in Branko, skupaj z bistrim in nadarjenim Andrejevim sinom Tomažem, začela snovati računalniški program in podatkovno bazo FloVegSi. K sodelovanju sta vabila tudi mene, a držal sem se zelo ob strani. To so bili že časi, ko ni bilo več dovolj napisati po en članek na leto, zahteve predstojnikov oz. sistema so postajale vedno večje, zbal sem se za svojo službo. Imel sem možnost bivanja in

dela na domačih terenih v Posočju in jasno mi je bilo, da bi ob vrnitvi nazaj h prvotnemu gozdarskemu poklicu imel velike težave. In sem kar nekaj let prepisoval fitocenološke popise na liste in jih nato (sam ali s pomočjo drugih) tipkal v Excelove tabele. Onadva sta v razvoj podatkovne baze vložila ogromno časa, moči, njuno znanstveno delo je trpelo. Končno sta me prepričala in sliši (bere) se čudno – a dejstva so sledeča – FloVegSi je z leti postal moj vsakodneveni pripomoček. Če kdaj povezave ne delajo, sem v pisarni čisto izgubljen. Zdaj imam v tej bazi celo največ podatkov (precej pa je tipkarskih napak in tudi nekaj dvomljivo ali celo napačno določenih vrst); v svojih člankih sem jo redno citiral. Vsem trem moram biti za njihov takratni nesebični trud zelo hvaležen.

Andrej Seliškar in Branko Vreš na Uršlji gori, 13. 9. 2011. Foto. I. Dakskobler

Ko so biologi spoznali, da so fitocenologija, rastlinske združbe, rastišča nekaj za običajno pamet težko razumljivega, so se domislili poenostavitve, ki se ji pravi habitatni tipi. Andrej me je prijazno povabil k sodelovanju, a starokopitnež od nog do glave, sem odklonil, češ, ostajam pri rastiščih in združbah, in to kljub temu, da je k temu skupnemu delu pristopil celo moj spoštovani profesor, pokojni Dušan Robič. In ko so kolegi, med njimi Andrej, habitatno tipologijo priredili našim razmeram (združbam) in objavili, se je kmalu pokazala tudi potreba po kartiranju, predvsem v naravovarstveno vrednejših območjih. Tudi tu sem se, kolikor dolgo se je dalo, držal ob strani. Zagotovo so mi kolegi to zamerili, a Branko in Andrej mi tega neposredno nista nikoli rekla. Prvič sem to zame neprijetno dejavnost, ki jo nekoliko raje opravljam le na terenih, ki jih tudi drugače poznam in so čim bližje moji tolminski izpostavi, moral opravljati na Planinskem polju. Andrej me je povabil, naj mu pomagam in skupaj z Brankom sta me najprej podučila, potem pa sem v delo dobil svoj del območja. Znašel sem se na ravnini in v mokrem, torej na rastiščih, ki so mi najmanj pri

srcu in tisti dan, ko sem prvič sam kartiral, mi ni šlo ravno dobro. Andrej je moje težave slutil, ostali del meni dodeljenega območja sva naredila skupaj: on je risal poligone, jaz sem bil le zapisnikar. Nič ni potožil, da je imel zaradi mene dvojno delo, niti besede o tem. Ta najin skupni »planinski« teren je imel vseeno eno lepo posledico: spoznala sva, da travniška morska čebulica (*Chouardia litardierei* = *Scilla litardierei*) pri Planini raste tudi na suhih traviščih, torej v meni veliko ljubših rastlinskih združbah, kot so mokrišča.

Kmalu za tem sem moral enako delo opravljati v dolini Reke, južno od Ilirske Bistrice. Tam se me je usmilil Branko in najprej sva začela delati na meni dodeljenem območju. Prava učna ura zame. Branko je nadvse natančno izrisal vsak še tako majhen poligon, vsak kolovoz, mejico, njivo. Na koncu so ga predstojniki še ošteli, saj mu je za njegov del območja zmanjkovalo časa, ker mu jaz nisem znal v enaki meri povrniti njegove pomoči. Nekatere postopke njegove metode kartiranja habitatnih tipov sem sprejel, a njegove natančnosti nikakor. Na moje zapisnike in terenske karte imajo kolegi vedno pripombe in v tem smislu sem Branka že večkrat upravičeno razočaral.

Že v prvih letih novega tisočletja se je precej povečalo naše skupno terensko sodelovanje tudi pri florističnem in fitocenološkem popisovanju, najprej v Posočju (od koder naših skupnih popisov še nismo utegnili obdelati), potem tudi drugod. Sledila so naša najbolj uspešna skupna leta, po človeški in strokovni plati. Sodelovali smo ob reki Idrijci in v Zasavju, kjer smo kot postranski proizvod tržnega projekta lahko opisali novega križanca, zasavski volčin (*Daphne x savensis*) in našli nova nahajališča dotlej le v Posočju znanega Brumatijevega jajčarja (*Leontodon hispidus* subsp. *brumatii*). Brankov nizkobarjanski oz. »mokri« projekt me je spravil k Zelencem, kjer smo našli izvirski grint (*Senecio fontanicola*), moj »macesnov« projekt pa Branka in Andreja v gore in na pl. Klek, kjer nas je presenetila še ena novost v slovenski flori, oranžnorumeni gadnjakovec (*Scorzoneroidees crocea*). Zaradi macesnovja smo šli tudi na Brankove domače koroške gore, Peco, Uršljo goro in Raduho.

Pri raziskavah macesnovih gozdov mi je v zadnjih letih svojega službovanja na inštitutu Andrej zelo pomagal pri popisovanju v Kamniških in Savinjskih Alpah, v Vzhodnih Karavankah in Zgornji Savski dolini. Nič mu ni bilo težko, skoraj deset let starejšemu od mene, zelo zgodaj vstajati in se z mano pehati visoko v hrib, da sva prišla do pravih sestojev. Takrat je tudi v službi doživljal krivice, bila je kriza, preveč nas je bilo za premalo denarja in šele nedavno sem ugotovil, da je bil zadnje leto, ko mi je pomagal na terenu, dejansko že upokojen. Očitali so mu premajhno znanstveno učinkovitost, a on je pridobival tržne projekte in delal prav to, kar je zadnja leta za naše preživetje nujno potrebno in tudi cenjeno.

Z Andrejem sva sodelovala tudi po upokojitvi, terensko sicer le še nekajkrat, v njegovi priženjeni Zgornji Savinjski dolini, kjer mi je čisto blizu Ljubnega pokazal »moj« primorski *Sesleria autumnalis-Fagetum* in sva o tem tudi skupaj pisala, prav tako o zelenojelševju, macesnovju in nekaterih travniških združbah. Skupno smo, tudi Branko, sodelovali pri monografiji o Vipavski dolini. Še v letu Andrejevega jubileja, a tudi v letu, ko naju je oba doletela huda družinska izguba in žalost, sva skupaj z Nado Praprotnik in drugimi pisala knjigo o rastlinstvu Bohinja.

Z Brankom sva skoraj vsako leto še kdaj pa kdaj skupaj na terenu, včasih celo v njemu bližnjih Kamniških Alpah, na primer v Repovem kotu, še večkrat pa v Posočjskih Alpah, na primer pri tolminskem oz. Ankinem jegliču (*Primula auricula* var. *tolminensis*) – najditeljica Anka Rudolf – pod Kobiljo glavo, pri Mayerjevem ušivcu (*Pedicularis × mayeri*) pri Črni prsti, pri štetju zavite škrbice (*Spiranthes spiralis*) na baških, cerkljanskih in kanalskih travnikih ali pri čiji (*Salvia hispanica*) na prodiščih Bače, na Krasu pri ilirski

zlatici (*Ranunculus illyricus*). Še vedno je v odlični formi in bi popisoval tudi pozno zvečer, ko sem sam že čisto fuč.

Zaradi svojega značaja, nesebičnosti, ker sta premalo pomislila nase in preveč časa porabila za skupno dobro (tudi Branko je preizkusil predstojništvo, pomagal pri Biološkem vestniku, oba skupaj pri Botaničnem društvu in Hladnikiji, Andrej je bil ob vseh drugih zadolžitvah dejaven član Prirodoslovnega društva Slovenije in njegov večletni predsednik), v službi nista napredovala, kot bi lahko in si nista mogla vedno pridobiti znanstvenih nazivov, ki bi jima omogočali, da bi bila komu mlajšemu tudi uradna mentorja. Tako se je kdaj zgodilo, da sem moral jaz, v botaniki še vedno bolj ali manj vajenec, ocenjevati svoja učitelja. A kljub vsemu času, ki sta ga porabila za druge, je njuna bibliografija zavidljiva, pa čeprav vsaj Branko še polovice svojih popisov ni uspel vnesti niti v svojo bazo. Na objavo čaka veliko njegovih zanimivih najdb, odkritij in spoznanj.

Omenim naj samo njuna nekatera novejša dela (od starejših pa navajam le Brankov Register flore Slovenije z Darinko Trpin in Andrejeve Traviške rastline s Tonetom Wraberjem). Skupaj z Darinko Gilčvert Berdnik sta avtorja zelo temeljite knjige Rastlinstvo življenjskih okolij v Sloveniji, Andrej je veliko časa in truda posvetil besednemu delu monografije Cvetje slovenske dežele (z odličnim fotografskim deležem Luke Pintarja) in Botaničnemu terminološkemu slovarju (v uredništvu svojega sošolca prof. Batiča) – saj ima pretanjen občutek za materni jezik, ko mu pošlješ članek v strokovni pregled, ti ga polika (popegla) še jezikovno, in pri tem za pomoč prosi tudi svojo ženo Zdenko. Branko je soavtor in sodelavec dolgoletnega mednarodnega izdajateljskega projekta Atlas flore Evrope, soavtor monografije o šipkih (z Jožetom Bavconom in Blanko Ravnjak), soavtor v Nemčiji nedavno izdane monografije o Sloveniji, nekaj tehtnih, učenih člankov z našim nestorjem akademikom Mitjo Zupančičem in še posebej s svojo življenjsko sopotnico Tatjano Čelik, s katero razvijata in opravljata zelo podrobne populacijske raziskave, na primer pri grezovki (*Liparis loeselii*), lepem čeveljcu (*Cypripedium calceolus*), logaricah (*Fritillaria meleagris*, *F. orientalis*), zaviti škrbici (*Spiranthes spiralis*) in še kateri vrsti.

Andrej Seliškar in Branko Vreš sta po svojem znanju in pristopu profesorja v najbolj žlahtnem pomenu te besede, zagotovo med najbolj učenimi in vsestranskimi klasičnimi botaniki, kar jih zdaj premoremo na Slovenskem, večča taksonomije, fitocenologije in floristike, poznavalca skoraj celotne pisanosti rastlinskih združb v naši državi. A ne samo zaradi njunega velikega in vsestranskega znanja, tudi zaradi njune prijaznosti, dobrosrčnosti, dobrohotnosti in nesebičnosti jima moramo hvaležno in iskreno želeti dobrega zdravja in počutja, da bi čila dočakala visoko starost in bi se tako njun tandem po letih čim bolj približal številki 200.

ZAHVALA

Za pregled besedila in popravke se iskreno zahvaljujem dr. Valeriji Babij in doc. dr. Tinki Bačič.

IGOR DAKSKOBLER